

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDDE LANDBRUKSVARER

1. KVARTAL 2024

13.05.2024

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av avdeling handel og industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbejdede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside](#).

SAMMENDRAG

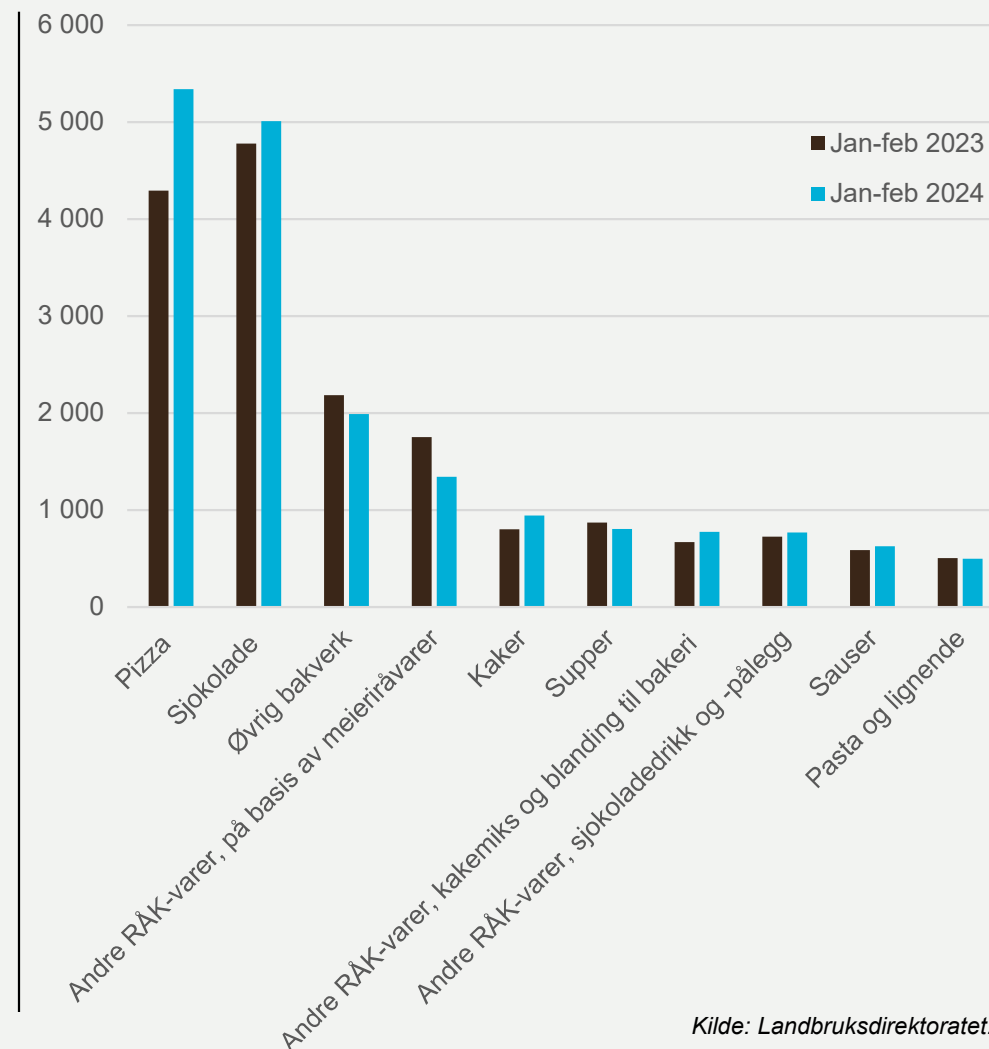
- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon i første kvartal 2024.
 - Gjennomsnittlig kronekurs mot euro i første kvartal 2024 (11,41) er noe sterkere enn den som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av satser i RÅK-tilskudd for 2024 (11,52). Isolert sett har valutakursendringen svekket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU.
 - Råvareprisene i EU har i første kvartal 2024 holdt seg på et stabilt nivå siden satsene ble fastsatt.
 - Det er søkt om prisnedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer i januar og februar 2024, enn i samme periode i fjor. Tilskuddsutbetalingene har også økt, som følge av økte tilskuddssatser.
 - Importmengden av RÅK-varer er noe redusert i første kvartal 2024, som i første kvartal 2023. Samtidig har verdien på importerte RÅK-varer økt. Enhetsverdien på det som importeres er altså høyere enn i første kvartal 2023.
 - Eksporten av RÅK-varer er noe redusert i forhold til første kvartal 2023, mens eksportverdien er uendret.

NORSK RÅK-INDUSTRI

MENGDE RÅK-VARER DET ER SØKT PNS FOR

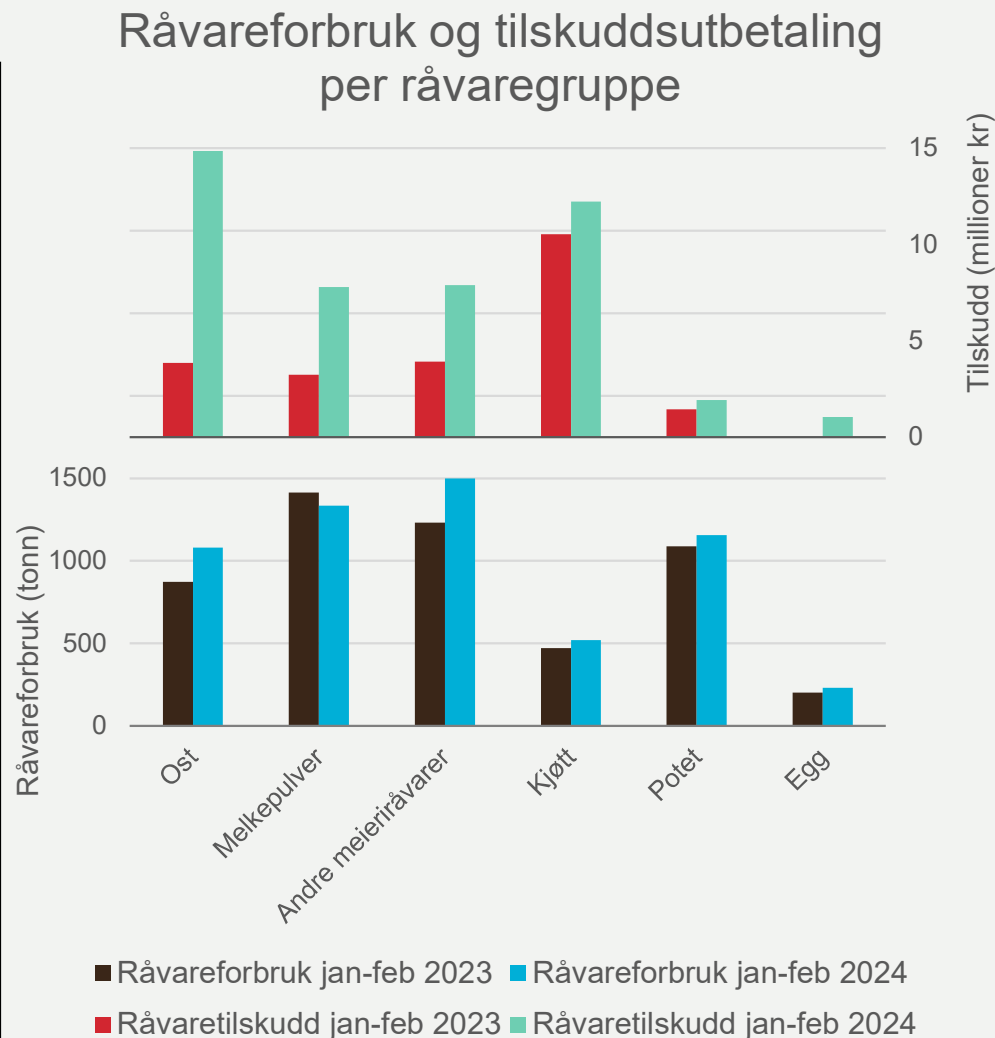
- I januar og februar har det blitt søkt om tilskudd for salg av nesten 19 tusen tonn ferdigvarer mot i underkant av 17 tusen tonn i 2023.
- Det er søkt om tilskudd for mer pizza, sjokolade, kaker og sauser enn i samme periode i fjor.
- Det er søkt om mindre øvrig bakverk, andre RÅK-varer på basis av meieriråvarer, supper og pasta.
- Vedlegg 1 viser en detaljert oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for i januar og februar.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

TILSKUDD TIL NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- Satsene i RÅK-tilskuddsordningen økte fra 2023 til 2024. For en del råvarer var satsene null i 2023.
- Råvareforbruk av potet fortsetter å øke. Lav tilskuddssats medfører at utbetalingen likevel utgjør en liten andel av totale tilskuddsutbetalinger i RÅK-tilskuddsordningen.

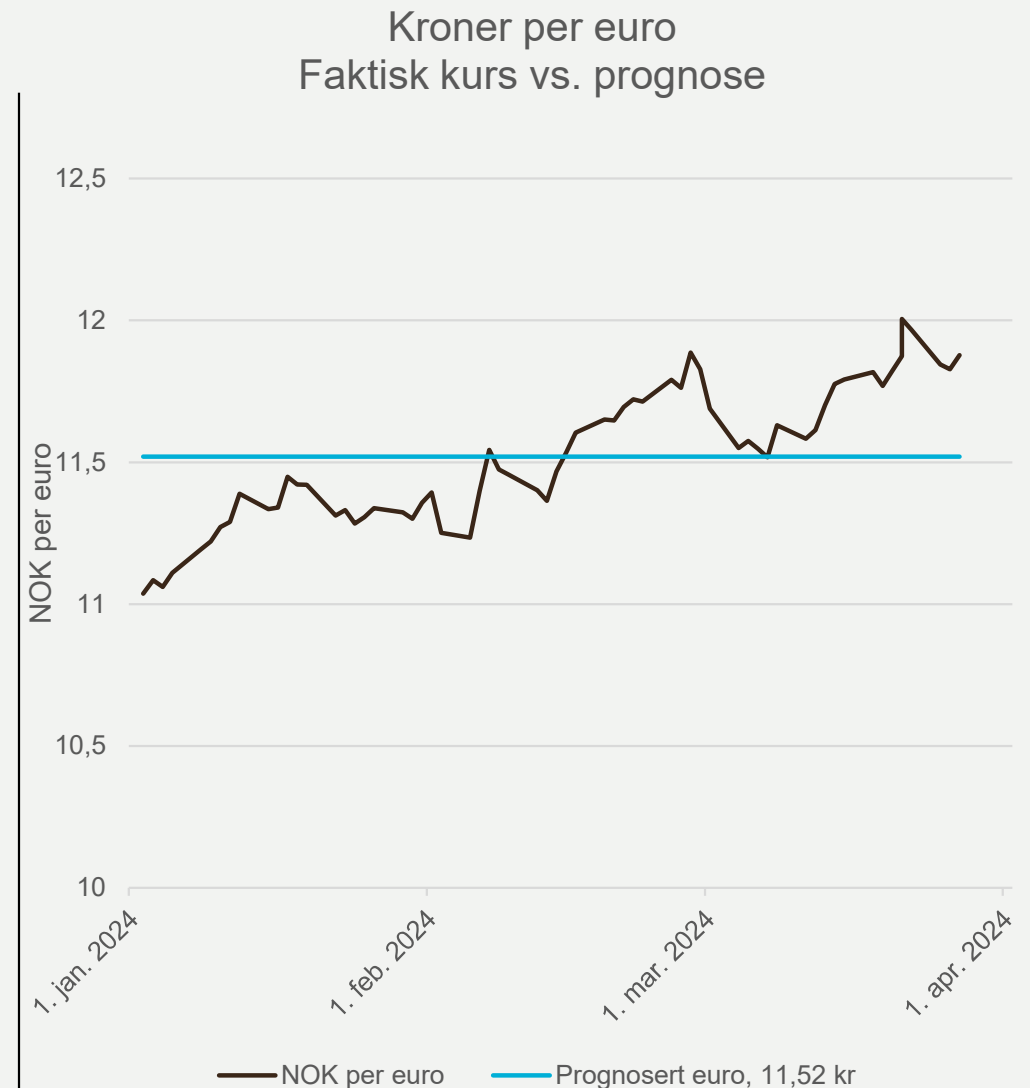
Kilde: Landbruksdirektoratet.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Kronekursen mot euro har svekket seg i løpet av første kvartal 2024. Kursen per 27. mars 2024 var på 11,68 kr per euro.
- Gjennomsnittlig valutakurs i første kvartal 2024 var 11,41 kr per euro. Prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2024 er 11,52 kr per euro.
- Kronen har i gjennomsnitt vært sterkere enn prognosert i første kvartal. Isolert sett har valutakursen svekket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import, som gjennomsnitt i første kvartal.

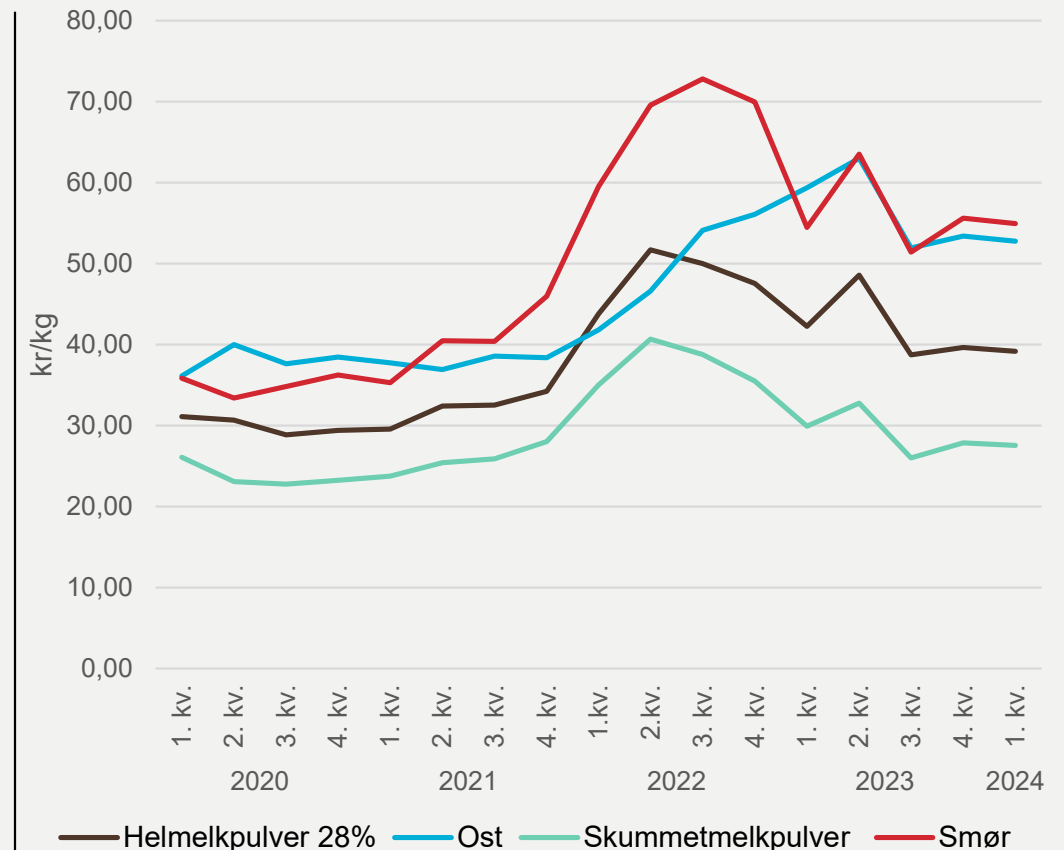
Kilde: Norges Bank og Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser.
- Prisene er i hovedsak innhentet i EU, og anses som relevante for denne vurderingen. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner.
- De internasjonale prisene blir omregnet til norske kroner ved bruk av gjennomsnittlig dagskurs. Valutakursens utvikling vil derfor påvirke prisanalysen.
- Prisene for første kvartal er gjennomsnittspriser for perioden 1. januar til 31. mars.

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

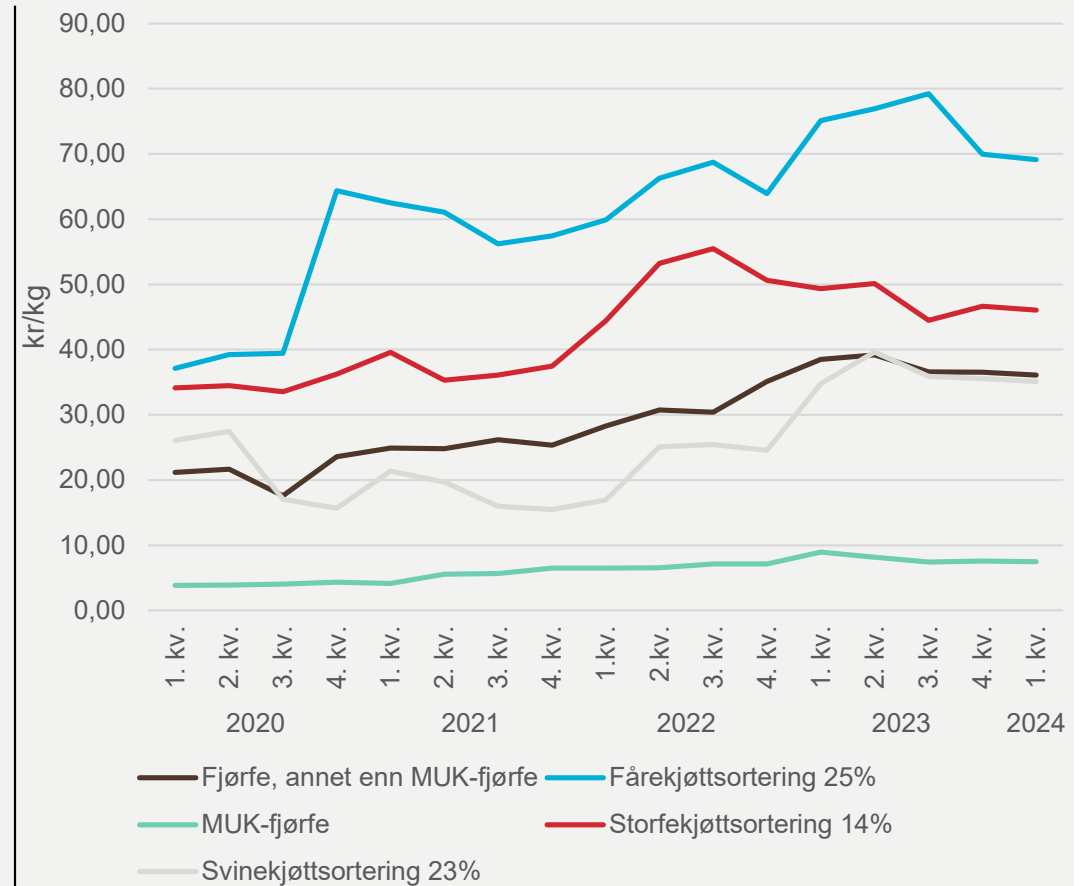
- Prisen på helmelkpulver har holdt seg stabil. Markedet for helmelkpulver er i god balanse. Prisene har stort sett ligget over PNS-grunnlaget.
- Prisene på skummetmelkpulver, ost og smør har etter stigning i siste kvartal 2023 hatt et svakt prisfall i første kvartal av 2024.

Kilder: www.zuivel.nl.org, www.milchland.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

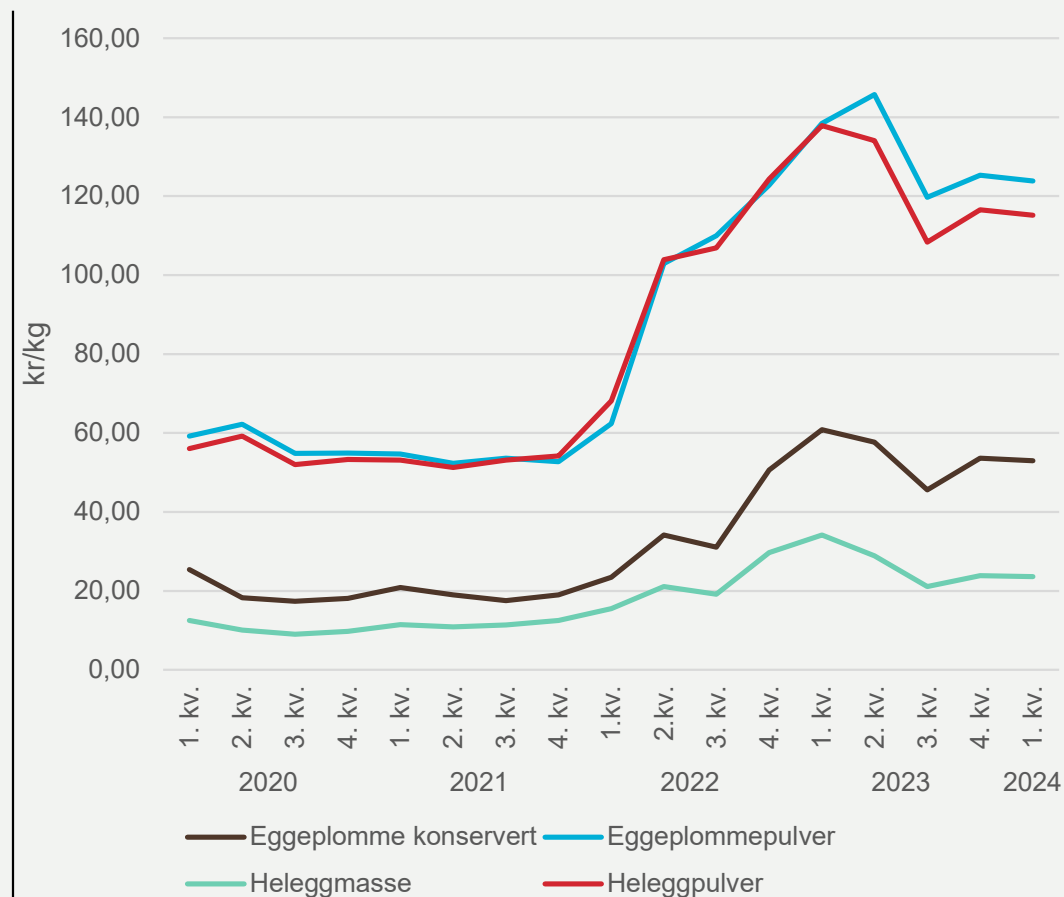
- Prisene på samtlige råvarer av kjøtt har holdt seg relativt stabile fra tredje kvartal av 2023.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE EGGPRISER

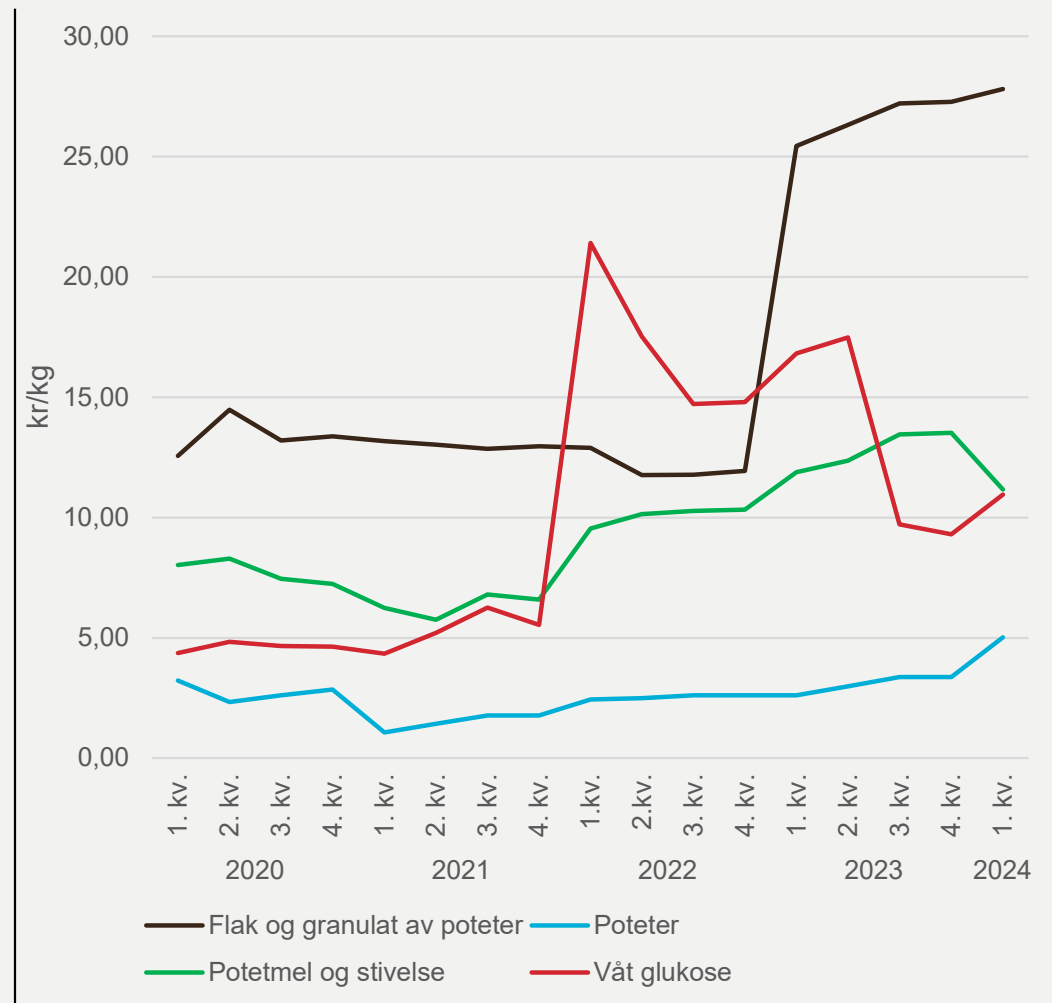
- Prisen på samtlige råvarer av egg har hatt en svak prisnedgang i første kvartal av 2024.
- Prisene på eggeplommepulver og heleggpulver har holdt seg på et høyt nivå etter prisoppgangen i 2022.

Kilde: Nortura

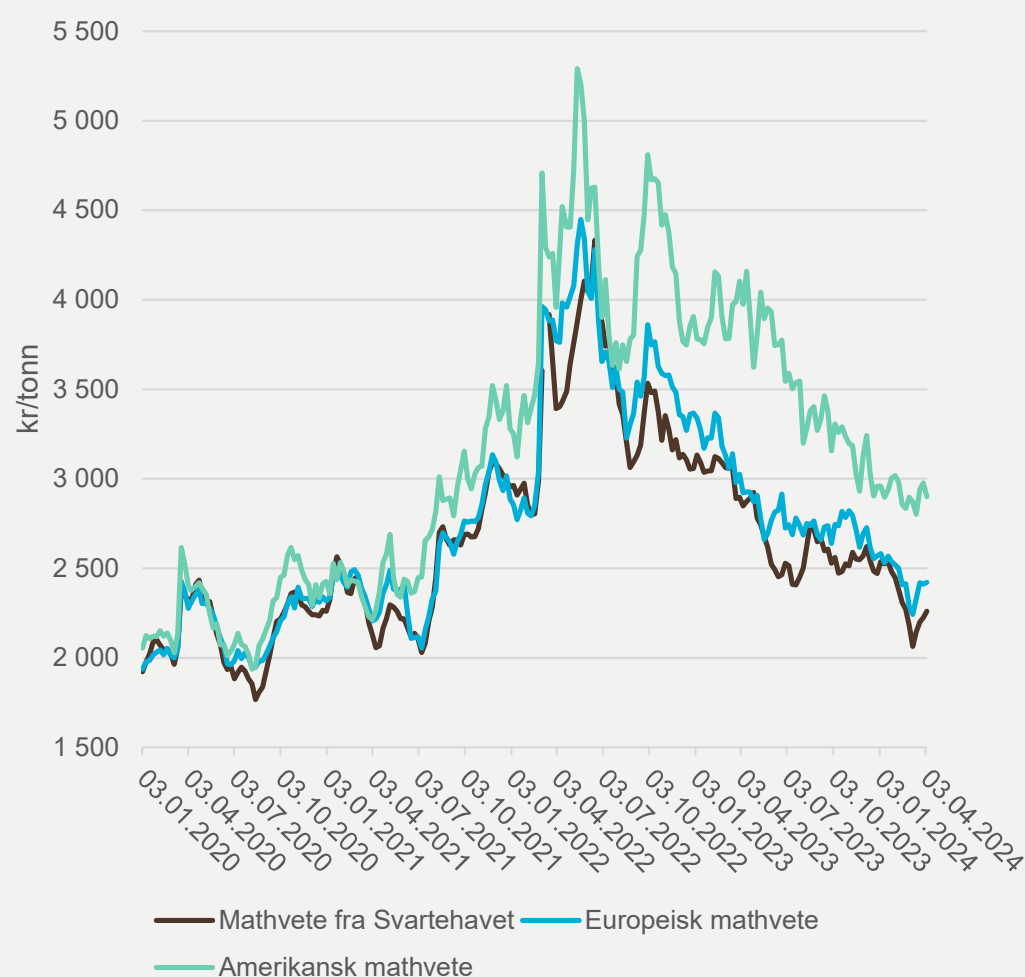
INTERNASJONALE POTETPRISER

- Prisen på våt glukose har vært stabil i starten av 2024 sammenlignet med 2022 og 2023. Første kvartal av 2024 viser en prisoppgang.
- Potetmel og -stivelse har hatt en prisnedgang i første kvartal av 2024.
- Prisen på flak og granulater har hatt en svak oppgang fra fjerde kvartal i 2023.
- Prisene på poteter til industri har økt.

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn blant annet med tanke på konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri. Dette fordi mel er en viktig råvare i RÅK-varer, og det forutsettes av melprisen henger tett sammen med kornprisen.
- Prisene på hvete går noe opp i løpet av første kvartal.
- Prisbildet for korn er svært sammensatt. Vi viser til omtale av verdensmarkedsprisene for hvete på våre nettsider, [her](#).

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

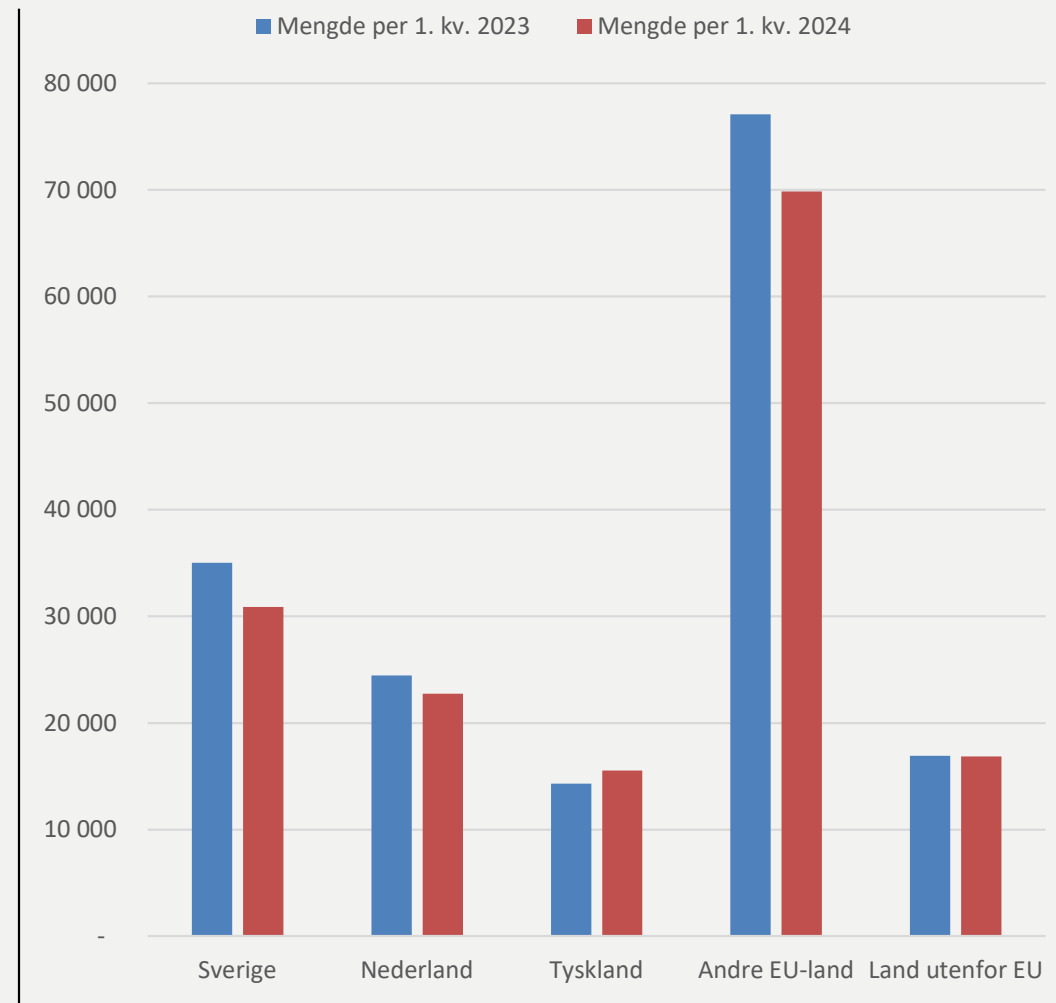
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ekskludert i utvalget. I tillegg ser vi bort fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.

IMPORTUTVIKLING

- Importmengden av RÅK-varer forsetter å falle og importmengden er 7 prosent lavere enn i første kvartal i 2023.
- Importverdien har økt med 2 prosent sammenliknet med samme kvartal i fjor.
- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Tyskland i første kvartal 2024. 90 prosent av de importerte RÅK-varene kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

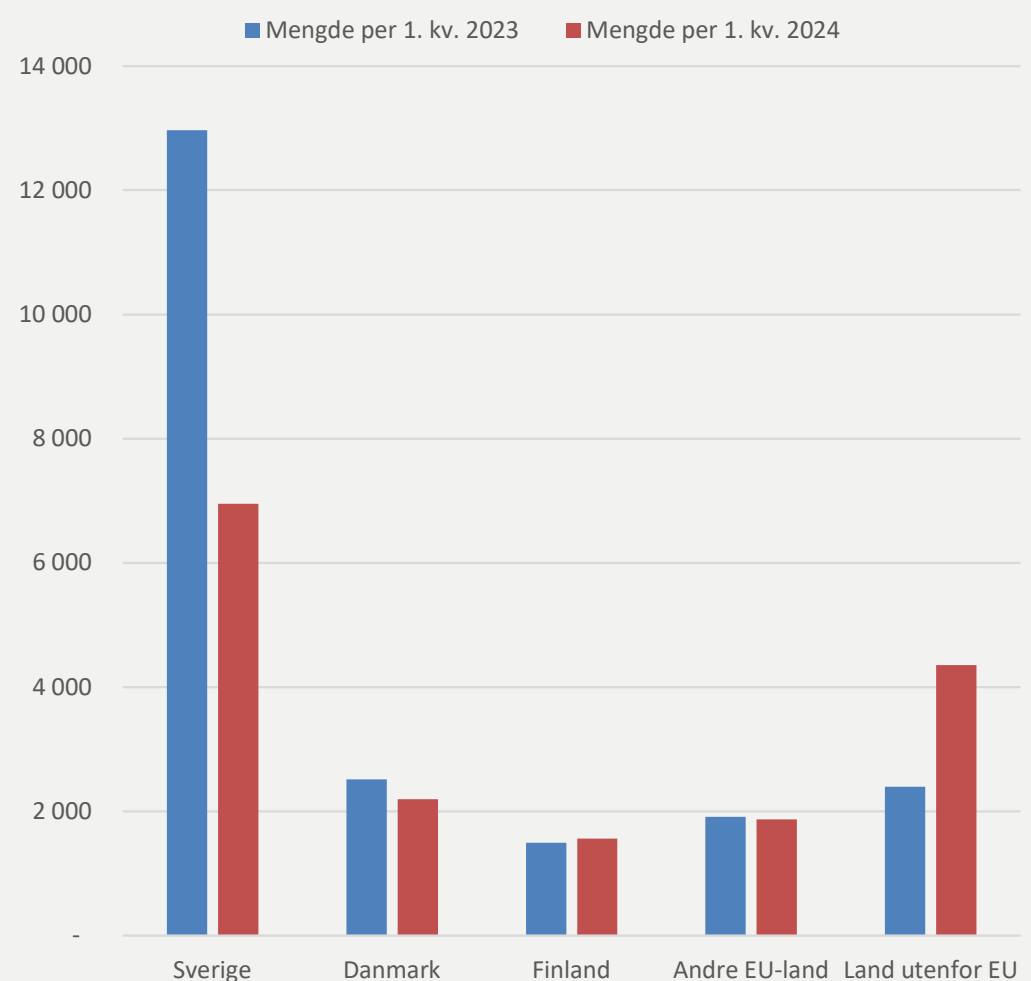
IMPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Selv om total import av RÅK-varer falt 7 prosent, har importmengden økt for noen varegrupper, sammenlignet med første kvartal 2023. Dette gjelder blant annet søte kjeks og småkaker, osterstatninger, øvrig bakverk og sjokolade.
- Øl og mineralvann bidrar mest til fallet i importen og utenom disse varene har importmengden falt med 3 prosent, sammenlignet med første kvartal 2023.
- I første kvartal ble det importert nesten 3 400 tonn søte kjeks og småkaker til en verdi av ca. 150 mill. kroner. Dette er en økning på vel 1 000 tonn (44 prosent) og økning i verdi på vel 43 millioner (41 prosent) sammenlignet med første kvartal 2023. Øvrig bakverk, som i hovedsak omfatter vafler og vaffelkjeks, har tilsvarende økt med vel 500 tonn (5 prosent) i importmengde og nesten 35 millioner i verdi (8 prosent).
- Det har blitt importert nesten 450 tonn mindre deiger, og importverdien har blitt redusert med nesten 8 millioner. For pizza er også importen redusert med vel 420 tonn og verdien er redusert med vel 16 millioner i forhold til første kvartal i 2023.

EKSPORTUTVIKLING

- Totalt sett har eksportmengden av RÅK-varer falt med 20 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Eksportverdien er på omtrent samme nivå som i 2023.
- Det ble eksportert mest RÅK-varer til Sverige. Eksporten har nesten blitt halvert fra 12 968 tonn i første kvartal 2023 til 6 951 tonn i første kvartal 2024.
- Det meste av nedgangen skjedde på de største varegruppene som sjokolade, øvrig bakverk og pizza.
- Eksporten til land utenfor EU har økt med omtrent 2 000 tonn, til 4 356 i første kvartal 2024.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for, i januar og februar
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

VEDLEGG 1

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – FEBRUAR

Varegruppe	Per 28.2.2023	Per 29.2.2024	Endring	
			%	Tonn
Pizza	4 295	5 340	24 %	1 045
Sjokolade	4 778	5 011	5 %	233
Øvrig bakverk	2 186	1 989	-9 %	-197
Andre RÅK-varer, på basis av meieriråvarer	1 752	1 343	-23 %	-410
Kaker	800	942	18 %	142
Supper	869	804	-7 %	-65
Andre RÅK-varer, kakemiks og blanding til bakeri	669	774	16 %	106
Andre RÅK-varer, sjokoladedrikk og -pålegg	724	769	6 %	44
Sauser	588	627	6 %	38
Pasta og lignende	503	499	-1 %	-4
Sjokolademasse (pakninger over 2 kg)	208	411	98 %	203
Sukkervarer, pastiller og drops	279	263	-6 %	-17
Spise-is	231	183	-21 %	-48
Andre næringsmidler	68	50	-27 %	-18
Søte kjeks og småkaker	10	17	72 %	7
Sum	17 961	19 021	6 %	1 060

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal	Per 1. kvartal	Endring per 1. kvartal 2023/2024	
	2023 Tonn	2024 Tonn	%	Tonn
Smaksatt yoghurt	932	838	-10 %	-93
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	1 489	1 436	-4 %	-53
Sukkervarer, pastiller og drops	7 945	7 678	-3 %	-267
Sjokolade i pakninger over 2 kg	2 140	1 726	-19 %	-414
Sjokolade	4 732	4 976	5 %	244
Barnemat og morsmelkerstatning	861	788	-8 %	-73
Deiger	3 965	3 517	-11 %	-449
Pizza	4 716	4 292	-9 %	-424
Osteerstatninger	255	318	25 %	63
Pasta og lignende	9 470	9 068	-4 %	-402
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	3 638	3 148	-13 %	-490
Knekkebrød	2 773	2 758	-1 %	-15
Øvrig bakverk	9 542	10 047	5 %	505
Søte kjeks og småkaker	2 340	3 374	44 %	1 034
Kaker	2 631	2 724	4 %	94
Brød og brødvarer	12 713	12 737	0 %	24
Syltetøy/pulp	619	592	-4 %	-27
Sauser	10 230	10 449	2 %	219
Supper	513	437	-15 %	-76
Spise-is	1 107	836	-24 %	-271
Andre næringsmidler	11 069	10 974	-1 %	-95
Mineralvann	49 675	43 400	-13 %	-6 274
Øl	8 892	7 019	-21 %	-1 873
Modifisert stivelse	1 543	1 382	-10 %	-161
Andre RÅK-varer	14 027	11 404	-19 %	-2 624
Totalt utvalg	167 817	155 916	-7 %	-11 901
Totalt utvalg, unntatt mineralvann og øl	109 251	105 497	-3 %	-3 753

IMPORT-VERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal	Per 1. kvartal	Endring per 1. kvartal 2023/2024	
	2023	2024	%	1000 kr
	1000 kr	1000 kr		
Smaksatt yoghurt	43 982	41 310	-6 %	-2 672
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	48 428	47 261	-2 %	-1 168
Sukkervarer, pastiller og drops	526 458	544 619	3 %	18 161
Sjokolade i pakninger over 2 kg	95 666	91 910	-4 %	-3 756
Sjokolade	445 481	501 093	12 %	55 613
Barnemat og morsmelkerstatning	53 659	50 158	-7 %	-3 501
Deiger	117 667	110 016	-7 %	-7 651
Pizza	216 092	199 694	-8 %	-16 398
Osteerstatninger	14 253	16 574	16 %	2 321
Pasta og lignende	249 153	242 723	-3 %	-6 430
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	158 965	145 026	-9 %	-13 940
Knekkebrød	108 456	97 805	-10 %	-10 651
Øvrig bakverk	404 919	439 236	8 %	34 317
Søte kjeks og småkaker	106 066	149 746	41 %	43 679
Kaker	143 793	157 616	10 %	13 823
Brød og brødvarer	340 102	348 758	3 %	8 656
Syltetøy/pulp	24 016	26 131	9 %	2 115
Sauser	411 221	459 212	12 %	47 991
Supper	22 484	21 532	-4 %	-952
Spise-is	70 847	62 607	-12 %	-8 240
Andre næringsmidler	577 670	625 875	8 %	48 205
Mineralvann	764 649	717 899	-6 %	-46 750
Øl	114 636	111 234	-3 %	-3 402
Modifisert stivelse	34 841	25 668	-26 %	-9 173
Andre RÅK-varer	457 201	415 132	-9 %	-42 069
Totalt utvalg	5 550 704	5 648 835	2 %	98 131
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	4 671 419	4 819 701	3 %	148 282

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal	Per 1.kvartal	Endring per 3. kvartal	
	2023 Tonn	2024 Tonn	2023/2024 %	Tonn
Smaksatt yoghurt	0	0	0 %	-
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	256	21	-92 %	-235
Sukkervarer, pastiller og drops	239	202	-16 %	-37
Sjokolade i pakninger over 2 kg	271	517	91 %	246
Sjokolade	1 430	951	-33 %	-478
Barnemat og morsmelkerstatning	6	3	-56 %	-3
Deiger	11	7	-33 %	-4
Pizza	1 390	1 120	-19 %	-271
Osteerstatninger	1	1	31 %	0
Pasta og lignende	33	22	-31 %	-10
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19	96	391 %	76
Knekkebrød	484	535	11 %	51
Øvrig bakverk	1 935	1 535	-21 %	-400
Søte kjeks og småkaker	64	49	-24 %	-15
Kaker	253	166	-34 %	-87
Brød og brødvarer	529	475	-10 %	-54
Syltetøy/pulp	7	11	58 %	4
Sauser	516	673	30 %	157
Supper	228	370	63 %	142
Spise-is	140	99	-29 %	-41
Andre næringsmidler	3 558	4 059	14 %	501
Mineralvann	7 947	4 140	-48 %	-3 807
Øl	1 176	1 067	-9 %	-109
Modifisert stivelse	22	4	-81 %	-18
Andre RÅK-varer	766	812	6 %	46
Totalt utvalg	21 282	16 934	-20 %	-4 347
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	12 159	11 727	-4 %	-431

EKSPORT-VERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal	Per 1.kvartal	Endring per 3. kvartal	
	2023	2024	2023/2024	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	9	3	-70 %	-6
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	8 619	1 022	-88 %	-7 597
Sukkervarer, pastiller og drops	15 179	12 424	-18 %	-2 755
Sjokolade i pakninger over 2 kg	10 844	25 018	131 %	14 174
Sjokolade	97 967	71 853	-27 %	-26 114
Barnemat og morsmelkerstatning	243	311	28 %	67
Deiger	414	321	-23 %	-94
Pizza	54 236	44 609	-18 %	-9 626
Osteerstatninger	17	24	40 %	7
Pasta og lignende	3 944	3 582	-9 %	-361
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	1 326	5 524	317 %	4 198
Knekkebrød	41 140	47 586	16 %	6 446
Øvrig bakverk	85 988	83 922	-2 %	-2 066
Søte kjeks og småkaker	1 721	2 778	61 %	1 057
Kaker	10 719	8 104	-24 %	-2 615
Brød og brøddvarer	12 262	14 137	15 %	1 875
Syltetøy/pulp	294	482	64 %	188
Sauser	39 636	50 288	27 %	10 652
Supper	15 990	24 881	56 %	8 891
Spise-is	22 533	18 854	-16 %	-3 679
Andre næringsmidler	683 243	692 506	1 %	9 263
Mineralvann	28 850	33 888	17 %	5 038
Øl	22 589	19 623	-13 %	-2 966
Modifisert stivelse	627	151	-76 %	-476
Andre RÅK-varer	41 846	36 732	-12 %	-5 115
Totalt utvalg	1 200 237	1 198 623	0 %	-1 614
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	1 148 798	1 145 112	0 %	-3 686

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brødvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020